

Toezicht- en handhavingsprotocol

Drukregistratievoorziening spuitmachines

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Wettelijk kader	3
3. Bestuurlijke afspraken drukregistratievoorziening	7
4. Instructie en werkwijze controles	11
5. Voorlichting en toezicht 2019	16
6. Toezicht en handhaving vanaf 2020	17
Bijlage 1. Technische specificaties DRV	19
Bijlage 2. Brief staatssecretaris IenW aan TK	23
Bijlage 3. Beslisboom <i>Neerwaarts spuiten</i>	25
Bijlage 4. Beslisboom <i>Opwaarts en zijwaarts spuiten</i>	26

1. Inleiding

In de beleidsnota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst - Tweede nota duurzame gewasbescherming periode 2013 tot 2023' (nota GGDO) staat vermeld dat uiterlijk in 2023 moet voldaan zijn aan alle (inter)nationale eisen op het gebied van milieu en water, voedselveiligheid, menselijke gezondheid en arbeidsomstandigheden. Voor wat betreft de waterkwaliteit is het doel dat dit uiterlijk in 2023 op orde is, zowel voor water dat bestemd is voor de drinkwatervoorziening als voor de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater (Kaderrichtlijn Water). Een belangrijke doelstelling in de nota GGDO is dat het aantal normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater met 50% in 2018 en 90% in 2023 is afgenomen ten opzichte van 2013.

Eén van de emissieroutes waardoor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater terecht komen, is drift tijdens het toepassen (spuiten) van gewasbeschermingsmiddelen in de open teelten. Dit geldt voor zowel neerwaarts te bespuiten gewassen als voor opwaarts en zijwaarts te bespuiten gewassen. Onder drift wordt verstaan: het verwaaien van fijne druppels spuitvloeistof naar de omgeving. In de sloot naast het perceel kan dit tot piekconcentraties van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater leiden.

Voor het verminderen van de emissieroute drift beschrijft de nota GGDO de volgende maatregelen:

- Driftreductie van spuittechnieken verhogen van 50% in de 14-meter zone naar 75% op het gehele perceel.
- Teeltvrije zone van 25 cm bij granen, graszaad en grasland verbreden naar ten minste 50 cm.

Op 1 januari 2018 zijn deze twee maatregelen wettelijk van kracht geworden door een wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer (hierna te noemen: Activiteitenbesluit). Per 1 januari 2018 is voor braakliggend (onbeteeld) land ook een spuit- en mestvrije zone van ten minste 50 cm verplicht.

Op 1 januari 2013 is de verplichting van een drukregistratievoorziening op spuitmachines opgenomen in het Activiteitenbesluit, met een overgangstermijn tot 1 januari 2017. Deze termijn is tussentijds verlengd tot 1 januari 2019. In 2016, 2017 en 2018 hebben de overheid en het landbouwbedrijfsleven intensief overleg met elkaar gevoerd (zogenoemde doelgroepenoverleg) over de verplichte drukregistratievoorziening, mogelijke alternatieven en in bredere zin over emissiebeperking van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu. Het resultaat hiervan staat in de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (hierna te noemen: IenW) aan de Tweede Kamer. Deze brief is te vinden in Bijlage 2 bij dit toezicht- en handhavingprotocol.

Brief Tweede Kamer - 14 januari 2019

Uit de gevoerde dialoog in het doelgroepenoverleg blijkt dat de algemene verplichting tot een drukregistratievoorziening weerstand oproept en dat behoefte is aan keuzemogelijkheden. Ook is vastgesteld dat spuitdoppen driftarm zijn bevonden bij een lage spuitdruk, die echter niet gangbaar is in de praktijk. Dit heeft geleid tot de volgende invulling:

- Spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk tot 2 bar worden niet meer in de lijst met driftreducerende doppen vermeld, omdat het niet aannemelijk is dat deze in de landbouwpraktijk bij de juiste spuitdruk gebruikt worden.
- Voor spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk van 2 tot 3 bar en voor luchtvlloeistofmengdoppen is een drukregistratievoorziening vereist.
- Voor spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk vanaf 3 bar en voor spuitapparatuur met aanvullende driftreducerende voorziening is geen drukregistratievoorziening vereist, omdat deze dan niet of minder doelmatig is.
- Als alternatief voor de drukregistratievoorziening kan bij gebruik van spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk van 2 tot 3 bar en voor luchtvlloeistofmengdoppen een verdubbeling van de in het Activiteitenbesluit vereiste teeltvrije zone worden toegepast.

Ondernemers hebben logischerwijs tijd nodig om afhankelijk van hun specifieke omstandigheden een keuze te maken en deze uit te voeren. Daarom is 2019 een overgangsjaar.

Handhavingsprotocol

In het doelgroepenoverleg is ook afgesproken dat het bevoegd gezag een handhavingsprotocol opstelt. Dit protocol is een hulpmiddel voor toezichthouders van de waterschappen en van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna te noemen: NVWA) bij het houden van toezicht op en het handhaven op de naleving van wet- en regelgeving over de drukregistratievoorziening en de gemaakte bestuurlijke afspraken (zie brief Tweede Kamer van 14 januari 2019). Daarmee draagt het protocol bij aan het voornemen/de wens om landelijk uniform toezicht te houden en te handhaven. Het protocol beschrijft op welke wijze de waterschappen en de NVWA vanaf 2019 controles gaan uitvoeren en hoe deze instanties gaan handhaven. Omdat 2019 een overgangsjaar is en bij alle betrokkenen (agrarische ondernemers, teeltadviseurs, toezichthouders e.a.) veel behoefte is aan uitleg over de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken over de drukregistratievoorziening en het alternatief, zal in 2019 met name worden ingezet op communicatie en voorlichting. In 2019 wordt bij controles niet handhavend opgetreden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het wettelijk kader van driftreductie en de verplichte drukregistratievoorziening beschreven. Vervolgens zijn de in het doelgroepenoverleg gemaakte bestuurlijke afspraken over de drukregistratievoorziening in hoofdstuk 3 uitgewerkt met een vertaalslag naar de praktijk. Hoofdstuk 4 bevat een instructie en een werkwijze met tips voor toezichthouders bij het uitvoeren van controles. In dit hoofdstuk zijn ook enkele hulpmiddelen en een toelichting hierop te vinden. In hoofdstuk 5 is voor het jaar 2019 beschreven welke communicatie-activiteiten zullen plaatsvinden en hoe het toezicht (controles) wordt uitgevoerd. Tot slot is in hoofdstuk 6 te vinden hoe de waterschappen en de NVWA vanaf 2020 het toezicht (controles) en de handhaving gaan uitvoeren. Bij het protocol zijn vier bijlagen gevoegd en vanuit de verschillende hoofdstukken wordt naar deze bijlagen verwezen.

Werkgroep en openbaarheid

Het voorliggende toezicht- en handhavingsprotocol is opgesteld door een werkgroep bestaande uit medewerkers van twee waterschappen, de Unie van Waterschappen, de NVWA, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het ministerie van IenW / Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving.

Meer informatie?

Toezichthouders van de waterschappen en van de NVWA kunnen voor vragen over het toezicht- en handhavingsprotocol contact opnemen met:

J. (Jelle) Schutter
Hoogheemraadschap van Rijnland
E: jelle.schutter@rijnland.net
T: 06 - 2188 4416

L. (Bert) van den Bosch
Waterschap Zuiderzeeland
E: b.vandenbosch@zuiderzeeland.nl
T: 06 - 1132 4106

J.N. (Jos) Bakker
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
E: j.n.bakker@nvwa.nl
T: 06 - 2187 0886

2. Wettelijk kader

Voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen bij het telen van gewassen in de open lucht (open teelten) en op braakliggend land staan de voorschriften ter bescherming van het oppervlaktewater (waterorganismen) enerzijds in het Activiteitenbesluit milieubeheer en anderzijds in het Wettelijk Gebruiksvoorschrift (WG) op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Naast bescherming van waterorganismen kan het in het WG ook gaan om bescherming van niet-doelwitorganismen en de leefomgeving. Daarbij komt dat diverse voorschriften in het WG strenger zijn. In deze situaties is de stelregel dat het strengste voorschrift leidend is.

Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)

De Wgb reguleert o.a. de toelating van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland. Op grond van het Wettelijk Gebruiksvoorschrift van steeds meer gewasbeschermingsmiddelen is een hogere driftreductie en soms ook een bredere teeltvrije zone verplicht, dan volgens de voorschriften van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Hier geldt de stelregel dat het strengste voorschrift leidend is! Door strengere voorschriften te hanteren, wordt invulling gegeven aan de wens om gewasbeschermingsmiddelen toegelaten te houden.

Activiteitenbesluit milieubeheer

Grondslag voor bescherming van het oppervlaktewater (waterorganismen) met de voorschriften in het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Activiteitenbesluit genoemd) is de Waterwet. Een belangrijke verplichting vanuit het Activiteitenbesluit bij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen is dat op het gehele perceel een spuittechniek wordt gebruikt, die een driftreductie van ten minste 75% aantoonbaar bereikt. Het Activiteitenbesluit vereist ook dat bij de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen tussen een oppervlaktewaterlichaam (sloot, beek, kanaal, etc.) en het gewas een teeltvrije zone¹ wordt aangehouden. Bij de teeltvrije zones wordt een onderscheid gemaakt tussen neerwaarts te bespuiten gewassen en op- en zijwaarts te bespuiten gewassen. Versmalling van de teeltvrije zone bij beide typen gewassen is mogelijk als een spuittechniek wordt gebruikt, die een driftreductie van ten minste 90% aantoonbaar bereikt. Het Activiteitenbesluit biedt verder de mogelijkheid aan waterschappen om bij een talud dat breder is dan 200 centimeter, bij maatwerkvoorschrift een smallere teeltvrije zone vast te stellen.

In de tabellen 1 en 2 is de minimale breedte van de teeltvrije zones voor neerwaarts te bespuiten gewassen en voor op- en zijwaarts te bespuiten gewassen weergegeven.

Tabel 1. Teeltvrije zones gewassen neerwaarts spuiten

Soort teelt	Driftreductie ≥	Teeltvrije zone ^C ≥
Intensief bespoten gewassen ^A	75%	150 cm
	90%	100 cm
Overige gewassen ^B	75%	50 cm
Braakliggend land	75%	50 cm
Biologische teelt	75%	0 cm

^A Aardappelen, uien, bloembollen en bloemknollen, aardbeien, asperges, prei, schorseneren, sla, wortelen, vaste planten en boomkwekerijgewassen.

^B Voorbeelden: suikerbieten, granen, witlofpennen, spruitkool, erwten, groenbemesters, mais en grasland.

^C Bij grasland en braakliggend land (geen teelt) betreft het hier een spuitvrije zone.

¹ Definitie teeltvrije zone: strook tussen de insteek van het oppervlaktewaterlichaam en het te telen gewas waarop, behoudens grasland, geen gewas of niet hetzelfde gewas als op de rest van het perceel wordt geteeld. De teeltvrije zone wordt gemeten vanaf de insteek van een oppervlaktewaterlichaam en strekt zich, met uitzondering van de teelt van grasland, uit tot het hart van de buitenste planten van de telen gewassen. Een teeltvrije zone is tevens een spuitvrije en mestvrije zone. Twee uitzonderingen voor spuitvrij: (1) bespuiting van overhangend loof van maximaal een halve breedte van de gewasrij en (2) pleksgewijze onkruidbestrijding met een afgeschermd spuitdop.

Tabel 2. Teeltvrije zones gewassen op- en zijwaarts spuiten

Soort teelt	Driftreductie ≥	Teeltvrije zone ≥
Boomkwekerijgewassen ^D	X	500 cm
Appelen, peren en overige pit- en steenvruchten ^E	75%	450 cm
	90%	300 cm
Biologische teelt	75%	300 cm

^D Tot 1 januari 2021 is een driftreducerende spuittechniek van ten minste 75% niet verplicht, daarna wel!

^E Tot 1 januari 2021 volstaat bij het gebruik van een driftreducerende spuittechniek van ten minste 75% een teeltvrije zone van 300 cm, indien:

- langs het oppervlaktewaterlichaam een vanggewas (windhaag) is geplaatst dat voldoet aan ministeriële eisen, of
- gebruik wordt gemaakt van een tunnelspuit.

Droge sloot

Bij neerwaarts te bespuiten gewassen hoeft langs een 'droge' sloot hoeft geen teeltvrije zone (= 0 cm) te worden aangehouden. Onder een 'droge' sloot wordt verstaan: een gegraven waterloop, die van 1 april tot 1 oktober onder normale omstandigheden geen water bevat of geen water afvoert ten gevolge van door of namens de beheerder geplaatste stuw, die de waterstand reguleert, voor zover die waterloop zonder deze stuw een waterloop is als hiervoor bedoeld. Indien een 'droge' sloot wordt gebruikt voor het opzetten van het waterpeil voor bijvoorbeeld beregening, dan is dit géén 'droge' sloot meer en moet een teeltvrije zone worden aangehouden. Langs een 'droge' sloot is bij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen wél het gebruik van een spuittechniek met een driftreductie van ten minste 75% verplicht.

DRT-lijst, informatiebladen en DRD-lijst

Landelijk is afgesproken dat de Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT) een lijst met daarop driftreducerende spuittechnieken (de DRT-lijst) bijhoudt. Ook houdt de TCT een lijst met driftreducerende spuitdoppen (de DRD-lijst) bij. De DRT-lijst en de DRD-lijst zijn bestemd voor het bevoegd gezag (waterschappen en NVWA) en het landbouwbedrijfsleven (agrariërs, loonwerkers, landbouwmechanisatiebedrijven, teeltadviseurs e.a.).

Op de DRT-lijst staan spuittechnieken voor neerwaarts spuiten en voor op- en zijwaarts spuiten, welke zijn ingedeeld in één of meerdere DriftReducerende Techniek-klassen (DRT-klassen). Het gaat om de volgende DRT-klassen: 75%, 90%, 95%, 97,5% en 99%. De klasse-indeling is afhankelijk van de gebruikte spuitdoppen, eventueel aanvullende driftreducerende voorziening en instellingen.

Bij elke spuittechniek zit een informatieblad voor de gebruikers en de toezichthouders. In het informatieblad staat essentiële informatie over de werking en de instellingen van de spuittechniek bij gebruik voor het halen van de DRT-klasse(n).

Op de DRD-lijst staan spuitdoppen voor neerwaarts spuiten en voor op- en zijwaarts spuiten, welke zijn ingedeeld in één of meerdere DriftReducerende Dop-klassen (DRD-klassen). Het gaat om de volgende DRD-klassen: 50%, 75%, 90% en 95%. De klasse-indeling is afhankelijk van het soort spuitdop en de spuitdruk.

Meer informatie over driftreductie, de actuele DRT-lijst, de informatiebladen en de actuele DRD-lijst zijn te vinden op de website van [Helpdesk Water](#).

Opmerkingen

- Voor het halen van de wettelijk vereiste driftreductie is niet alleen de spuitdruk relevant (maximale spuitdruk in DRD-lijst niet overschrijden), maar moeten ook de volgende regels in acht worden genomen:
 - spuitdophoogte maximaal 50 cm;
 - buitenste in gebruik zijnde spuitdop is een kantdop;
 - windsnelheid maximaal 5 m/s;
 - rijsnelheid maximaal 8 km/uur.

Daarnaast zijn in de informatiebladen van elke spuittechniek de instellingen/randvoorwaarden voor het halen van de DRT-klasse(n) te vinden.

- Bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen is de DRT- en DRD-systematiek overgenomen en wordt - waar mogelijk - een DRT-eis in het bijbehorende Wettelijk Gebruiksvoorschrift (WG) opgenomen. Dit gebeurt niet met terugwerkende kracht. Daarnaast is het in sommige WG'en nodig om een specifieke spuittechniek (dus geen DRT-eis) op te nemen.

Drukregistratievoorziening (DRV)

In het Activiteitenbesluit milieubeheer staat vermeld dat het hebben van een DRV wettelijk verplicht is. De voorschriften zijn te vinden in artikel 3.83, lid 2 tot en met lid 4 en hieronder per lid weergegeven.

Lid 2

Bij het gebruik van veldspuitapparatuur² wordt de spuitdruk geregistreerd door een drukregistratievoorziening.

Lid 3

Bij het op- en zijwaarts spuiten van appels, peren en overige pit- en steenvruchten met een axiaal-³ of dwarsstroomspruit⁴, waarbij spuitdoppen worden gebruikt die uitsluitend zijn aangewezen voor het gebruik bij een spuitdruk lager dan 5 bar, wordt de spuitdruk geregistreerd door een drukregistratievoorziening.

Lid 4

Een drukregistratievoorziening als bedoeld in het tweede en derde lid, voldoet aan de bij ministeriële regeling gestelde eisen.

In de Activiteitenregeling milieubeheer staat vermeld aan welke eisen de DRV moet voldoen. De voorschriften zijn te vinden in artikel 3.91, lid 1 tot en met lid 8 en hieronder per lid weergegeven.

Lid 1

Een drukregistratievoorziening als bedoeld in artikel 3.83, tweede en derde lid, van het besluit voldoet aan het tweede tot en met achtste lid.

Lid 2

Een drukregistratievoorziening bevat een druksensor waarvan de afwijking van de nauwkeurigheid ten hoogste 0,1 bar bedraagt, bij een drukbereik van 0 tot 10 bar.

Lid 3

Gedurende een tijdsduur van tenminste het laatste uur van een bespuiting vindt een actuele drukregistratie in de tijd plaats, met ten minste een waarneming per tien seconden.

Lid 4

De drukregistratievoorziening treedt automatisch in werking bij het starten van de bespuiting en kan niet handmatig worden uitgezet.

Lid 5

Registratie van de spuitdruk vindt alleen plaats op het moment van spuiten.

Lid 6

De geregistreerde gegevens worden ten minste gedurende een uur bewaard.

Lid 7

De drukregistratievoorziening geeft aan of de voorziening in werking is.

Lid 8

De gegevens, bedoeld in het zesde lid, kunnen in het veld worden afgelezen.

Technische specificaties drukregistratievoorziening (DRV)

In 2018 hebben vertegenwoordigers van de fabrikanten/importeurs van spuitmachines, Fedecom, Stichting Kwaliteitseisen Landbouwtechniek en het bevoegd gezag (waterschappen en NVWA) overleggen gevoerd over de technische specificaties van de DRV. In december 2018 is een document met technische specificaties opgeleverd. Dit document is te vinden in [Bijlage 1](#) van dit toezicht- en handavingsprotocol. De technische specificaties zijn een nadere uitwerking van de voorschriften (eisen) aan de DRV, zoals vermeld in de Activiteitenregeling milieubeheer. Hieronder ter illustratie twee foto's van een DRV. Er zijn inmiddels ook andere DRV'en op de markt verkrijgbaar.

² Definitie veldspuitapparatuur: mechanisch voortbewogen apparatuur voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de bovengrondse volveldsbehandeling in buitenteelten, die een overwegend neerwaartse uitstroming van de spuitvloeistof bewerkstelligt.

³ Definitie axiaalspruit: apparatuur voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in opgaande gewasrijen, waarbij de spuitvloeistof, met luchtondersteuning horizontaal en schuin omhoog verspoten wordt.

⁴ Definitie dwarsstroomspruit: apparatuur voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in opgaande gewasrijen waarbij de spuitvloeistof in de hoogte gelijkmatig en links en rechts symmetrisch wordt verdeeld.

Foto 1. DRV van Homburg Holland

Foto 2. DRV van AAMS Salvarani

Voor de werking van een DRV wordt als voorbeeld verwezen naar de tekst en instructievideo van [Homburg Holland](#). In hoofdstuk 4 is voor toezichthouders de wijze van controleren van de DRV en het interpreteren van de meetwaarden uitgewerkt.

3. Bestuurlijke afspraken drukregistratievoorziening

In 2016, 2017 en 2018 hebben de overheid (ministeries, Unie van Waterschappen, NVWA e.a.) en het landbouwbedrijfsleven (LTO Nederland, KAVB, Nefyto e.a.) intensief overleg met elkaar gevoerd, vanwege uitstel van de verplichte invoering van de drukregistratievoorziening (DRV) tot 1 januari 2019. In dit zogenoemde doelgroepenoverleg zijn afspraken gemaakt over spuittechnieken en spuitdoppen waarvoor de DRV-plicht niet geldt, het alternatief voor de DRV, namelijk verdubbeling van de teeltvrije zones op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer en het opschonen van de DRD-lijst. De bestuurlijke afspraken staan vermeld in de brief van de staatssecretaris van IenW, welke op 14 januari 2019 naar de Tweede Kamer is verzonden. Deze brief is te vinden in [Bijlage 2](#) bij dit toezicht- en handhavingsprotocol.

De bestuurlijke afspraken over de DRV gelden alleen voor neerwaarts te bespuiten gewassen. Voor opwaarts en zijwaarts te bespuiten gewassen (fruitteelt) zijn hierover geen bestuurlijke afspraken gemaakt, omdat dit niet nodig werd geacht. De spuitdoppen waarvoor de DRV-plicht geldt (maximale spuitdruk lager dan 5 bar), worden weinig in de praktijk gebruikt.

DRV-afspraken neerwaarts spuiten

Op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Activiteitenbesluit genoemd) is bij het gebruik van veldspuitapparatuur voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen op het gehele perceel een DRV verplicht. In de volgende drie situaties vervalt de DRV-plicht:

1. Spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk van 3 bar en hoger.
2. Veldspuit met een aanvullende driftreducerende voorziening.
3. Verdubbeling van de teeltvrije zones op grond van het Activiteitenbesluit en het aanhouden van een teeltvrije zone langs een 'droge' sloot⁵.

Situaties 1 en 2

De verplichting voor het gebruik van de DRV bij neerwaarts spuiten is afhankelijk van de spuittechniek en de spuitdoppen, die worden gebruikt. De spuittechnieken en de spuitdoppen zijn te vinden in respectievelijk de DRT-lijst en de DRD-lijst. De DRV-plicht is niet generiek, maar specifiek voor verschillende spuittechnieken en spuitdoppen. In tabel 3 is dit weergegeven.

Tabel 3. Spuittechnieken, spuitdoppen en DRV

Spuittechnieken en spuitdoppen	DRV?
Standaard (conventionele) veldspuit ^F met:	
• spuitdoppen met maximaal toegestane spuitdruk lager dan 2 bar ^G	N.v.t.
• spuitdoppen met maximaal toegestane spuitdruk van 2 bar tot 3 bar ^H	Ja
• spuitdoppen met maximaal toegestane spuitdruk van 3 bar en hoger ^H	Nee
Standaard (conventionele) veldspuit ^F met lucht-vloeistofmengdoppen ^I	Ja
Veldspuit met aanvullende driftreducerende voorziening en overige spuittechnieken ^F	Nee
Getrokken of gedragen onkruidspuit met spuitboom en kappenspuit ^J	Nee

^F Zie tabel 1 'Neerwaartse spuittechnieken' in de DRT-lijst.

^G Zie nadere uitleg onder het kopje 'Opschonen DRD-lijst neerwaarts spuiten'.

^H Zie tabel 1 'Spuitdoppen voor neerwaartse bespuiting' in de DRD-lijst.

^I Zie tabel 2 'Lucht-vloeistof mengdoppen voor neerwaartse bespuiting' in de DRD-lijst.

^J Zie tabel 2 'Neerwaartse onkruidbestrijding in fruitteelt en boomteelt' in de DRT-lijst.

Ook in de DRT-lijst is aangegeven bij welke driftreducerende spuittechnieken de DRV wel of niet verplicht is.

⁵ Het aanhouden van een teeltvrije zone langs een 'droge' sloot staat niet in de brief van de staatssecretaris van IenW van 14 januari 2019 aan de Tweede Kamer vermeld, maar is wel onderdeel van de bestuurlijke afspraken.

Situatie 3

Het alternatief voor de DRV bij het gebruik van een standaard (conventionele) veldspuit met spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk van 2 bar tot 3 bar en een standaard (conventionele) veldspuit met luchtvlloeistofmengdoppen is verdubbeling van de teeltvrije zones op grond van het Activiteitenbesluit. Dit betekent dat de teeltvrije zones met '2' moeten worden vermenigvuldigd. Het betreft hier teeltvrije zones langs oppervlaktewaterlichamen. Ook langs een 'droge' sloot (omschrijving is te vinden op pagina 4) moet in dit geval een teeltvrije zone worden aangehouden, overeenkomstig de teeltvrije zone in het Activiteitenbesluit.

In onderstaande twee tabellen is het alternatief voor de DRV weergegeven. In tabel 5 gaat het om de teeltvrije zones langs een 'droge' sloot. Het betreft in beide tabellen de minimale breedte van de teeltvrije zones langs oppervlaktewaterlichamen.

Tabel 4. Verdubbeling van teeltvrije zones bij gewassen neerwaarts spuiten

Soort teelt	Driftreductie $\geq$	Teeltvrije zone <u>met</u> DRV $\geq$	Teeltvrije zone ^M <u>zonder</u> DRV $\geq$
Intensief bespoten gewassen ^K	75%	150 cm	300 cm
	90%	100 cm	200 cm
Overige gewassen ^L	75%	50 cm	100 cm
Braakliggend land	75%	50 cm	100 cm

Tabel 5. Teeltvrije zones bij gewassen neerwaarts spuiten langs 'droge' sloot

Soort teelt	Driftreductie $\geq$	Teeltvrije zone <u>met</u> DRV $\geq$	Teeltvrije zone ^M <u>zonder</u> DRV $\geq$
Intensief bespoten gewassen ^K	75%	0 cm	150 cm
	90%	0 cm	100 cm
Overige gewassen ^L	75%	0 cm	50 cm
Braakliggend land	75%	0 cm	50 cm

^K Aardappelen, uien, bloembollen en bloemknollen, aardbeien, asperges, prei, schorseneren, sla, wortelen, vaste planten en boomkwekerijgewassen.

^L Voorbeelden: suikerbieten, granen, witlofpennen, spruitkool, erwten, groenbemesters, mais en grasland.

^M Bij grasland en braakliggend land (geen teelt) betreft het hier een spuitvrije zone.

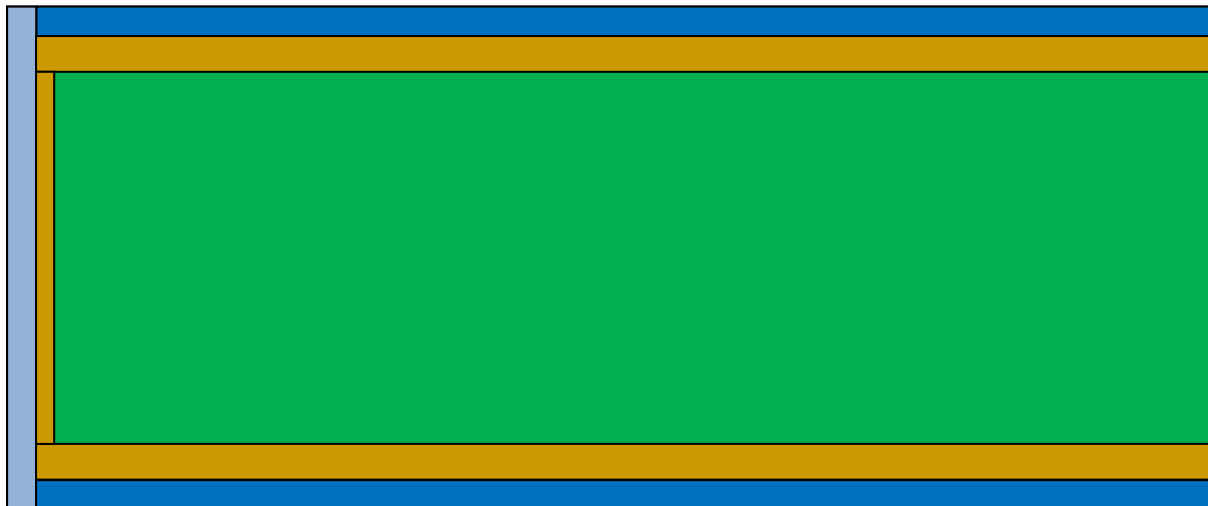
Foto 3. Verdubbeling teeltvrije zone naar 200 cm bij aardappelen en 90% driftreductie zonder DRV

Percelen wel en niet grenzend aan oppervlaktewater

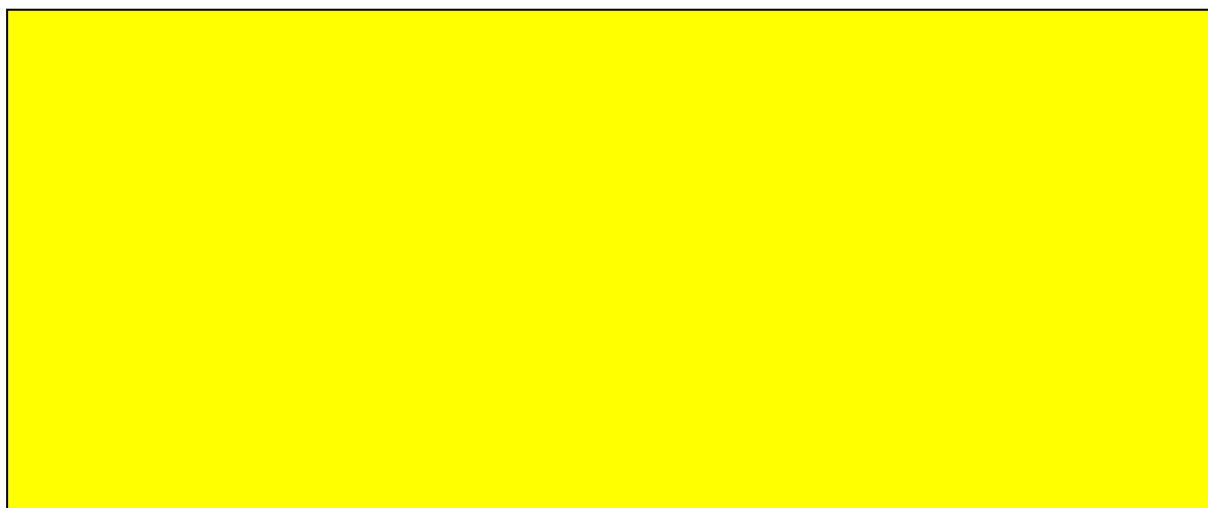
In de praktijk zijn veel percelen die grenzen aan één of meerdere oppervlaktewaterlichamen. Ook zijn er percelen die niet grenzen aan een oppervlaktewaterlichaam (bijvoorbeeld in Limburg). Bij het gebruik van veldspuitapparatuur voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen is op beide typen percelen een DRV verplicht! Hoe zit het met de DRV-plicht en de hiervoor beschreven drie situaties, waarbij de DRV-plicht vervalt? In de twee tekeningen hieronder is een voorbeeld uitgewerkt en toegelicht.

Perceel 1 grenzend aan oppervlaktewater

In deze situatie grenst het perceel aan drie oppervlaktewaterlichamen (sloten), waarvan 2 'natte' sloten (donkerblauwe kleur) en 1 'droge' sloot (blauwe kleur). Op het perceel worden aardappelen geteeld. Agrariër gebruikt voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen een standaard (conventionele) veldspuit met spuitdoppen met een maximale spuitdruk van 2 bar, waarmee 75% driftreductie wordt gehaald. Op de veldspuit moet een DRV zitten. Agrariër wil dit niet en heeft gekozen voor situatie 3. De teeltvrije zones langs de twee 'natte' sloten heeft de agrariër verdubbeld, dus: $2 \times 150 \text{ cm} = 300 \text{ cm}$. Langs de 'droge' sloot heeft de agrariër 1 keer de teeltvrije zone aangelegd, dus: 150 cm.

Perceel 2 niet grenzend aan oppervlaktewater

In deze situatie grenst het perceel aan geen enkel oppervlaktewaterlichaam (sloot). Op het perceel worden uien geteeld. Agrariër gebruikt voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen een standaard (conventionele) veldspuit met spuitdoppen met een maximale spuitdruk van 2 bar, waarmee 90% driftreductie wordt gehaald. Op de veldspuit moet een DRV zitten. Agrariër wil dit niet en heeft de volgende keuzemogelijkheden: situatie 1 (spuitdoppen met een maximale spuitdruk van $\geq 3 \text{ bar}$ of situatie 2 (veldspuit met aanvullende driftreducerende voorziening). Situatie 3 is niet mogelijk vanwege het ontbreken van oppervlaktewaterlichamen.

Opmerking

In alle gevallen - met en zonder DRV - mogen de maximaal toegestane spuitdruk bij het gebruik van spuitdoppen en de maximaal toegestane vloeistof- en luchtdruk bij het gebruik van lucht-vloeistofmengdoppen, zoals aangegeven in de DRD-lijst, niet worden overschreden.

Opschonen DRD-lijst neerwaarts spuiten

In het doelgroepenoverleg is geconstateerd dat het niet aannemelijk is dat spuitdoppen, die op de DRD-lijst staan met een maximaal toegestane spuitdruk tot 2 bar, in de praktijk bij deze spuitdruk worden gebruikt. In de landbouwpraktijk wordt veelal gespoten met een spuitdruk van 2 bar en hoger. Vanwege het grote risico op drift is besloten om alle spuitdrukken lager dan 2 bar van de DRD-lijst te schrappen. Dit gebeurt op 1 januari 2020. Spuitdrukken lager dan 2 bar zijn tot die datum met een oranje kleur in tabel 1 'Spuitdoppen voor neerwaartse bespuiting' op de DRD-lijst weergegeven. In 2019 mogen de spuitdoppen in de DRD-klassen met een spuitdruk lager dan 2 bar nog worden gebruikt vanwege het overgangsjaar. Met ingang van 1 januari 2020 mag dit niet meer en raken diverse spuitdoppen hun 'driftreductiestatus' van bijvoorbeeld 90% kwijt. Bij enkele spuitdoppen is het gevolg van het schrappen van spuitdrukken lager dan 2 bar dat deze spuitdoppen zelfs van de DRD-lijst worden verwijderd.

DRV-plicht opwaarts en zijwaarts spuiten

Bij het opwaarts en zijwaarts spuiten van appels, peren en overige pit- en steenvruchten is een DRV wettelijk verplicht op een axiaalspuit en een dwarsstroomspuit met spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk lager dan 5 bar. De betreffende spuitdoppen zijn te vinden in tabel 4 'Spuitdoppen voor op- en zijwaartse bespuiting' in de DRD-lijst. De DRV is niet verplicht bij het opwaarts en zijwaarts spuiten in de boomteelt (o.a. hoge laanbomen).

4. Instructie en werkwijze controles

Toezichthouders van de waterschappen en de NVWA zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van controles op de naleving van wet- en regelgeving voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Controles vinden op de volgende wijze plaats:

- Gepland/aangekondigd, waarbij op het erf/in een schuur de spuitmachine(s) en op het perceel de teeltvrije zones worden gecontroleerd.
- Surveillance/onaangekondigd, waarbij de spuitmachine(s) en de teeltvrije zones op het perceel worden gecontroleerd.

In dit toezicht- en handhavingsprotocol is voor de controles een onderscheid gemaakt tussen neerwaarts te bespuiten gewassen en opwaarts en zijwaarts te bespuiten gewassen, omdat de voorschriften afwijkend van elkaar zijn en de bestuurlijke afspraken over de drukregistratievoorziening (DRV) alleen betrekking hebben op neerwaarts spuiten. Om te bepalen wanneer een DRV wel of niet op een spuitmachine moet zitten, is voor zowel neerwaarts spuiten als voor opwaarts en zijwaarts spuiten een beslisboom gemaakt. Beide beslisbomen zijn een hulpmiddel bij de controles door de toezichthouders.

Benodigde informatie

Voor het beoordelen van de uitkomst van een controle moet de toezichthouder tijdens de controle allerlei informatie verzamelen. In tabel 6 is de minimaal benodigde informatie weergegeven en dit kan als hulpmiddel bij een controle dienen of worden uitgewerkt in een checklist.

Tabel 6. Minimaal benodigde informatie controle

Onderdeel	Bevindingen	Oordeel ^M
Spuittechniek		goed/fout/n.v.t.
Aanvullende driftreducerende voorziening		goed/fout/n.v.t.
Spuitdoppen		goed/fout/n.v.t.
Luchtvloeistofmengdoppen (lvm-doppen)		goed/fout/n.v.t.
Kantdop(pen)		goed/fout/n.v.t.
Spuitdruk bij spuitdoppen		goed/fout/n.v.t.
Vloeistof- en luchtdruk bij lvm-doppen		goed/fout/n.v.t.
Spuitdophoogte		goed/fout/n.v.t.
Rijsnelheid		goed/fout/n.v.t.
Windsnelheid		goed/fout/n.v.t.
Breedte teeltvrije zones/spuitvrije zones		goed/fout/n.v.t.
Gewasbeschermingsmiddelen en WG'en ^N		goed/fout/n.v.t.
Wettelijk vereiste driftreductie		goed/fout/n.v.t.

^M Bekijk hiervoor de voorschriften van het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden/Wettelijk Gebruiksvoorschrift.

^N WG'en = Wettelijke Gebruiksvoorschriften.

Voor het vaststellen van de spuittechniek met eventueel aanvullende driftreducerende voorziening wordt verwezen naar de DRT-lijst en het bij de spuittechniek behorende informatieblad. Veruit de meeste spuitdoppen, luchtvloeistofmengdoppen en kantdoppen zijn te vinden in de DRD-lijst. Echter, in de DRT-lijst en de informatiebladen staan bij enkele spuittechnieken geen spuitdoppen en kantdoppen met DRD-klasse vermeld, maar spuitdoppen met een specifieke druppelgrootte (bijvoorbeeld F = fijn en M = middel). Informatie over spuitdruk, rijsnelheid en druppelgrootte van deze spuitdoppen en kantdoppen is te vinden op de website van de betreffende fabrikant. De actuele DRT-lijst, de informatiebladen en de actuele DRD-lijst zijn te vinden op de website van [Helpdesk Water](#).

De toegepaste spuitdruk bij het gebruik van spuitdoppen en de toegepaste vloeistofdruk en luchtdruk bij het gebruik van lucht-vloeistofmengdoppen is bij aanwezigheid van een DRV op de spuitmachine hierop af te lezen. Heeft de spuitmachine geen DRV, dan is deze informatie op te vragen bij de bestuurder. De spuitdophoogte is alleen meetbaar als de spuitmachine niet rijdt. Informatie over rijdsnelheid is alleen op te vragen bij de bestuurder van de spuitmachine. Windsnelheid en breedte van de teeltvrije zones/spuitvrije zones worden in het veld gemeten. Van de toegepaste gewasbeschermingsmiddelen moet de naam, het toelatingsnummer en het W-nummer van elk gewasbeschermingsmiddel (zie verpakking) worden genoteerd. Het WG kan vervolgens zowel op de verpakking als op de website van het [College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden](#) (Ctgb) worden geraadpleegd. Voor het vaststellen van de wettelijk vereiste driftreductie moet de toezichthouder de voorschriften van zowel het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Activiteitenbesluit genoemd) als de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden/Wettelijk Gebruiksvoorschrift (WG) bekijken. Hier geldt de stelregel dat het strengste voorschrift leidend is!

Bij alle controles is het voor de toezichthouder goed om te beseffen dat de maximaal toegestane spuitdruk van de gebruikte spuitdoppen en de maximaal toegestane vloeistofdruk en luchtdruk van de gebruikte lucht-vloeistofmengdoppen in alle situaties (wel of geen DRV) niet mag worden overschreden. De bestuurder van de spuitmachine kan de spuitdruk of de vloeistofdruk en luchtdruk tijdens het spuiten wijzigen (met risico op meer drift door fijnere druppels) en in het geval van 'geen DRV' is dit moeilijk/niet te controleren.

Neerwaarts spuiten

De beslisboom voor neerwaarts spuiten is te vinden in Bijlage 3 bij dit toezicht- en handhavingsprotocol. Deze beslisboom heeft een chronologische volgorde van vragen en antwoorden. De eerste vraag is welke wettelijk vereiste driftreductie de toepasser van gewasbeschermingsmiddelen op grond van het Activiteitenbesluit en het WG moet halen. Hierbij is de DRT-indeling van spuittechnieken en niet de DRD-indeling van spuitdoppen leidend. De volgende vraag is welke spuittechniek wordt gebruikt, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen een veldspuit zonder aanvullende driftreducerende voorziening en een veldspuit met aanvullende driftreducerende voorziening. Om dit verschil te visualiseren, zijn hieronder als voorbeeld twee foto's weergegeven.

Foto 4. Veldspuit zonder aanvullende driftreducerende voorziening -> standaard veldspuit

Foto 5. Veldspuit met aanvullende driftreducerende voorziening -> veldspuit + luchtondersteuning

Bij een veldspuit zonder aanvullende driftreducerende voorziening (de eerste drie spuittechnieken in tabel 1 'Neerwaartse spuittechnieken' in de DRT-lijst) is de vervolgvraag welke spuitdoppen worden gebruikt. Voor spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk lager dan 2 bar in de DRD-lijst geldt dat deze spuitdoppen alleen nog in 2019 gebruikt mogen worden (zie pagina 10). In deze situaties geldt de DRV niet. De DRV is wel verplicht bij spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk van 2 bar tot 3 bar én bij luchtloeistofmengdoppen. Bij spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk van 3 bar en hoger is de DRV niet verplicht.

In de DRD-lijst staat in tabel 1 'Spuitdoppen voor neerwaartse bespuiting' voor iedere spuitdop aangegeven in welke DRD-klasse(n) de spuitdop is ingedeeld en is per DRD-klasse de maximaal toegestane spuitdruk vermeld. Zoals hiervoor al is beschreven, volgt vanuit de wet- en regelgeving wat de wettelijk vereiste driftreductie moet zijn. Bij een veldspuit zonder aanvullende driftreducerende voorziening is de DRT-klasse van de veldspuit gelijk aan de DRD-klasse van de gebruikte spuitdoppen of luchtloeistofmengdoppen.

Het alternatief voor de DRV is verdubbeling van de teeltvrije zones op grond van het Activiteitenbesluit. Als de agrarische ondernemer géén DRV op zijn veldspuit wil, dan moet de teeltvrije zone met 2 worden vermenigvuldigd. Langs een 'droge sloot' moet 1 keer de teeltvrije zone op grond van het Activiteitenbesluit worden aangehouden.

Opwaarts en zijwaarts spuiten

De beslisboom voor opwaarts en zijwaarts spuiten is te vinden in Bijlage 4 bij dit toezicht- en handhavingprotocol. Ook deze beslisboom heeft een chronologische volgorde van vragen en antwoorden. De eerste vraag is welke wettelijk vereiste driftreductie de toepasser van gewasbeschermingsmiddelen op grond van het Activiteitenbesluit en het WG moet halen. Hierbij is de DRT-indeling van spuittechnieken en niet de DRD-indeling van spuitdoppen leidend. De volgende vraag is welke spuittechniek (boomgaardspuit) wordt gebruikt, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen een axiaalspuit, een dwarsstroomspuit en een tunnelspuit. Om dit te visualiseren, zijn hieronder als voorbeeld vier foto's weergegeven.

Foto 6. Axiaalspuit

Foto 7. Dwarsstroomspuit enkelrijer

Foto 8. Dwarsstroomspuit meerrijer

Foto 9. Tunnelspuit

Bij de axiaalspuit en de dwarsstroomspuit (de eerste drie spuittechnieken in tabel 3 'Op- en zijwaartse spuittechnieken fruitteelt' in de DRT-lijst) is de vervolgvraag welke spuitdoppen worden gebruikt. De DRV is wel verplicht bij spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk lager dan 5 bar en niet verplicht bij spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk van 5 bar en hoger. In de DRD-lijst staat in tabel 4 'Spuitdoppen voor op- en zijwaartse bespuiting' voor iedere spuitdop aangegeven in welke DRD-klasse(n) de spuitdop is ingedeeld en is per DRD-klasse de maximaal toegestane spuitdruk vermeld.

Controle drukregistratievoorziening (DRV)

In onderstaande stappen is het controleren van de DRV op een spuitmachine tijdens surveillance door de toezichthouder uitgewerkt.

Stap 1

Noteer het tijdstip op het moment dat je een veldspuit of een boomgaardspuit ziet spuiten.

Stap 2

Noteer het tijdstip op het moment dat je de bestuurder van de spuitmachine (toepasser van gewasbeschermingsmiddelen) aanspreekt. Bereken de tijdsperiode in minuten dat je de bespuiting hebt waargenomen.

Stap 3

Lees **ten minste 10 meetwaarden** en de tijd in minuten en seconden verspreid over de berekende tijdsperiode (aselect/willekeurig) af van de DRV en noteer deze waarden. Maak desgewenst hiervan foto's. Gebruik géén afwijkende (hogere) meetwaarden door bijvoorbeeld het inschakelen van de spuitmachine. Bij spuitdoppen gaat het om de spuitdruk en bij luchtvoeistofmengdoppen (lvm-doppen) gaat het om zowel de voeistofdruk als de luchtdruk. Bereken aan de hand van de genoteerde meetwaarden de gemiddelde spuitdruk in bar of bij lvm-doppen de gemiddelde voeistofdruk in bar en de gemiddelde luchtdruk in bar, allen met één cijfer achter de komma.

Stap 4

In het document met technische specificaties van de DRV (zie Bijlage 1) staan de volgende meet-onnauwkeurigheden vermeld:

- Bij een spuitdruk van 2 bar en meer mag de spuitdruk, ook de voeistofdruk bij lvm-doppen, maximaal 20% afwijken van (lees: hoger zijn dan) de maximaal toegestane spuitdruk, zoals vermeld in de DRD-lijst.
- Bij lvm-doppen mag de luchtdruk maximaal 0,35 bar afwijken van (lees: hoger zijn dan) de maximaal toegestane luchtdruk, zoals vermeld in de DRD-lijst.

Corrigeer de gemiddelde spuitdruk bij spuitdoppen voor neerwaarts spuiten en voor opwaarts en zijwaarts spuiten als volgt:

- **Deel de spuitdruk door 1,2 en noteer de gecorrigeerde waarde.**

Corrigeer de gemiddelde voeistofdruk en de gemiddelde luchtdruk bij lvm-doppen voor neerwaarts spuiten als volgt:

- **Deel de voeistofdruk door 1,2 en noteer de gecorrigeerde waarde.**
- **Trek 0,35 bar af van de luchtdruk en noteer de gecorrigeerde waarde.**

Stap 5

Beoordeel of de gecorrigeerde waarde de maximaal toegestane waarde in tabel 1 'Spuitdoppen voor neerwaartse bespuiting', tabel 2 'Lucht-voeistof mengdoppen voor neerwaartse bespuiting' of tabel 4 'Spuitdoppen voor op- en zijwaartse bespuiting' in de DRD-lijst wel of niet overschrijdt. Let hierbij op de juiste DRD-klasse (kolom) van de betreffende spuitdop.

Voorbeeld

Een akkerbouwer spuit in het voorjaar een perceel zaaiuien, dat grenst aan het oppervlaktewater, met het gewasbeschermingsmiddel Wing P. Volgens het Wettelijk Gebruiksvoorschrift moet gebruik worden gemaakt van een ten minste 90% driftreducerende spuittechniek (DRT-klasse 90%). De akkerbouwer heeft een standaard (conventionele) veldspuit en gebruikt de spuitdoppen Agrotop AirMix 110-05. De toezichthouder heeft de akkerbouwer 10 minuten zien spuiten en noteert na het aflezen van de DRV de volgende meetwaarden: 2,4 bar, 2,6 bar, 2,3 bar, 2,7 bar, 2,5 bar, 2,1 bar, 2,2 bar, 2,5 bar, 2,4 bar en 2,3 bar. De gemiddelde spuitdruk bedraagt 2,4 bar. Na deling door 1,2 bedraagt de gecorrigeerde gemiddelde spuitdruk 2,0 bar. In tabel 1 van de DRD-lijst (neerwaarts spuiten) staat bij de spuitdop Agrotop AirMix 110-05 in de DRD-klasse 90% een maximaal toegestane spuitdruk van 2,0 bar. Dit betekent dat deze bespuiting net voldoet aan de wettelijk vereiste driftreductie van 90%. Let op: naast spuitdruk zijn er ook andere driftbepalende factoren.

Tips

Tot slot volgen hier diverse tips voor de toezichthouders bij het uitvoeren van erfcontroles en perceelcontroles:

- Wees je bewust van de wet- en regelgeving op het gebied van driftreductie en de bestuurlijke afspraken over de drukregistratievoorziening. Helaas is het niet zo eenvoudig.
- Ken de driftbepalende factoren en hun invloed op het (niet) halen van de wettelijk vereiste driftreductie.
- Realiseer je dat de kans aanwezig is dat de wettelijk vereiste driftreductie niet gehaald wordt, als de spuitdophoogte, windsnelheid of rijsnelheid hoger is dan voorgeschreven, terwijl de maximaal toegestane spuitdruk van de betreffende DRD-klasse niet wordt overschreden.
- Maak gebruik van de twee beslisbomen en ander beschikbaar voorlichtingsmateriaal.
- Geef voorlichting aan agrarische ondernemers en andere betrokkenen, zoals teeltadviseurs en landbouwmechanisatiebedrijven. Veel agrarische ondernemers zullen in 2019 een keuze moeten maken.
- Doe ervaring op met de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken door het uitvoeren van erfcontroles en met name perceelcontroles.
- Loop met een ervaren toezichthouder mee, bezoek kennis-/demonstratiebijeenkomsten en zoek samenwerking (waterschap en NVWA vice versa).
- Blijf de wettelijk verplichte driftreducerende voorschriften van vóór 1 januari 2019 controleren en indien nodig handhaven.
- Neem bij het constateren van een overtreding vloeistofmonsters of gewasmonsters, voor zover de werkinstructies van de waterschappen en de NVWA dit aangeven.

5. Voorlichting en toezicht 2019

Er is afgesproken dat jaar 2019 een overgangsjaar is. De inzet van de waterschappen en de NVWA zal naast het uitvoeren van controles (toezicht) bestaan uit voorlichting. Beide sporen zijn hieronder uitgewerkt.

Voorlichting

Nadat in januari 2019 duidelijkheid is gekomen over de drukregistratievoorziening (DRV), zijn de nodige acties voor wat betreft voorlichting opgepakt. Zowel de overheid als het landbouw-bedrijfsleven hebben in de 1e helft van 2019 op gewasbeschermingsbijeenkomsten presentaties over driftreductie en DRV gegeven aan agrarische ondernemers. Ook in de vakbladen zijn diverse artikelen over dit onderwerp verschenen. Daarnaast worden kennis-/demonstratiebijeenkomsten georganiseerd. Het is wenselijk om deze activiteiten voort te zetten, want het onderwerp vraagt om de nodige uitleg. Als een waterschap of de NVWA wordt gevraagd om een presentatie op een bijeenkomst te geven, dan is het advies om hier een bijdrage aan te leveren.

Niet alleen voor agrarische ondernemers, maar ook voor toezichthouders zijn de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken lastig om goed te begrijpen. In landelijke overleggen (o.a. Platform Open Teelt en Veehouderij (POTV)) is/wordt aandacht besteed aan driftreductie en DRV. Tijdens twee kennisbijeenkomsten voor toezichthouders van de waterschappen en de NVWA in Midden- en Noord-Nederland en in Zuid-Nederland is hierover nadere uitleg gegeven.

Voorlichting en bewustwording helpt bij de keuze die veel agrarische ondernemers in 2019 moeten gaan maken, zodat zij vanaf 1 januari 2020 kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken. Agrarische ondernemers kunnen overgaan tot het aanschaffen, monteren en gebruiken van een DRV. Alternatieven zijn het aanschaffen, monteren en gebruiken van nieuwe spuitdoppen (spuitdruk ≥ 3 bar), het aanschaffen van een nieuwe veldspuit met aanvullende drift-reducerende voorziening of een verdubbeling van teeltvrije zones langs het oppervlaktewater en het aanhouden van teeltvrije zones langs 'droge' sloten.

Toezicht

Waterschappen en de NVWA voeren al vanaf het jaar 2000 perceelcontroles uit op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Een nieuw onderwerp met ingang van het jaar 2019 is de drukregistratievoorziening (DRV). Het jaar 2019 geldt wat betreft de bestuurlijke afspraken als een overgangsjaar. Het advies is om tijdens de controles ook uitleg te geven over driftreductie en DRV. Hierbij kan voorlichtingsmateriaal (bijvoorbeeld factsheet) een hulpmiddel zijn. Tijdens de controles moeten toezichthouders zich ervan bewust zijn dat tot en met 31 december 2019 de drift-reducerende spuitdoppen met een maximaal toegestane spuitdruk lager dan 2 bar gebruikt mogen worden. Het betreft hier de oranje gekleurde vakjes in tabel 1 in de DRD-lijst. De maximaal toegestane spuitdruk (1 bar, 1.25 bar en 1.5 bar) mag niet worden overschreden, maar een DRV is in 2019 niet verplicht.

Wanneer in het jaar 2019 bij een controle tijdens het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen (surveillance) blijkt dat niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken over DRV en de toezichthouder daarmee een overtreding constateert, dan wordt hiervoor een **mondelinge waarschuwing** gegeven. Tegen deze overtreding zal in 2019 niet handhavend worden opgetreden door de waterschappen en de NVWA.

6. Toezicht en handhaving vanaf 2020

Vanaf het jaar 2020 gaan de toezichthouders van de waterschappen en de NVWA uiteraard door met het uitvoeren van controles op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Bij constatering van het ontbreken van de verplichte of niet in werking zijnde drukregistratievoorziening op de veldspuit of de boomgaardspuit, is sprake van een overtreding van:

- **Artikel 3.83, lid 2 in samenhang met artikel 3.78, lid 1 en artikel 1.3a van het Activiteitenbesluit milieubeheer juncto artikel 80, lid 1 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden** in het geval van neerwaarts spuiten.
- **Artikel 3.83, lid 3 in samenhang met artikel 3.78, lid 1 en artikel 1.3a van het Activiteitenbesluit milieubeheer juncto artikel 80, lid 1 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden** in het geval van opwaarts en zijwaarts spuiten.

Handhavend optreden

Vanaf 1 januari 2020 gaan de waterschappen en de NVWA handhavend optreden als tijdens een controle blijkt dat voor wat betreft de drukregistratievoorziening niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving en de bestuurlijke afspraken. Er is dan sprake van de hierboven beschreven overtreding en tegen deze overtreding zal het bevoegd gezag bestraffend en herstellend optreden.

Bestuursrecht bestraffend

De toezichthouder van het waterschap of de NVWA stelt een **rapport van bevindingen** op. Dit rapport van bevindingen wordt opgestuurd naar de NVWA en de NVWA bepaalt vervolgens of de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een bestuurlijke boete oplegt.

Bestuursrecht herstellend

Het waterschap start de handhavingprocedure **last onder dwangsom** op. Dit begint met een brief met het voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom. Hierna volgt de beschikking met last onder dwangsom en voor wat betreft de dwangsom kan het beste worden gekozen voor een dwangsom per overtreding. Een richtlijn voor de hoogte van dwangsombedragen is in tabel 7 weergegeven. Bij deze bedragen is uitgegaan van een voldoende financiële prikkel om aan de wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken te voldoen. De genoemde bedragen zijn een indicatie en afwijken is mogelijk.

Tabel 7. Hoogte dwangsombedragen

Areaal/teeltoppervlak	Dwangsombedrag per overtreding	Maximum dwangsombedrag (5 overtredingen)
Tot 50 hectare	€ 500,-	€ 2.500,-
50 tot 100 hectare	€ 1.000,-	€ 5.000,-
Meer dan 100 hectare	€ 1.500,-	€ 7.500,-

De hersteltermijn in de beschikking last onder dwangsom is afhankelijk van de te nemen maatregel (een DRV aanschaffen en monteren gaat sneller dan de aankoop en levering van een nieuwe spuittechniek) en het bepalen van deze termijn gebeurt door de toezichthouder in samenspraak met de agrarische ondernemer. Generieke hersteltermijnen zijn daarom niet vastgelegd.

Afzien handhavend optreden

Het afzien van handhavend optreden vanaf 1 januari 2020 is alleen mogelijk als de handhavingstrategie van het waterschap of de NVWA dit uitwijst. Het bevoegd gezag stuurt dan een **schriftelijke waarschuwing** naar de agrarische ondernemer. Voor wat betreft de handhavingstrategie volgen de waterschappen de [Landelijke Handhavingstrategie](#) en volgt de NVWA het [Specifiek interventiebeleid gewasbeschermingsmiddelen](#). Bij beide handhavingstrategieën is het optreden enerzijds afhankelijk van de ernst van de overtreding en anderzijds van het gedrag van de overtreder.

Aantoonbaar investeren

In het jaar 2020 wordt van handhavend optreden afgezien als de ondernemer kan aantonen dat in het jaar 2019 een verplichting tot investering in een nieuwe spuittechniek (veldspuit met aanvullende driftreducerende voorziening), nieuwe spuitdoppen (spuitdruk ≥ 3 bar) of een DRV is aangegaan, maar levering niet mogelijk was. De agrarische ondernemer mag deze investering in het jaar 2020 uitvoeren vóór een nader overeen te komen datum met het bevoegd gezag. Dit wordt vastgelegd in een **schriftelijke waarschuwing**. Voorwaarde is dat de agrarische ondernemer deze investering moet bewijzen (aantoonbaar), waarbij de toezichthouder inzage krijgt in documentatie (bijvoorbeeld order-/opdrachtbevestiging). Let op: een offerte is niet voldoende.

Bijlage 1. Technische specificaties DRV

Specificaties drukregistratievoorziening voor spuitmachines

versie 4 december 2018

Bijlage 1. Technische specificaties DRV (vervolg)

Inleiding

In de Activiteitenregeling milieubeheer zijn eisen opgenomen waaraan een drukregistratievoorziening voor veldspuitapparatuur (neerwaarts spuiten) en een axiaal- of dwarsstroomspuit (op- en zijwaarts spuiten) moet voldoen. Uitgangspunt van de regelgeving is dat de ondernemer bij gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan aantonen dat wordt voldaan aan de gestelde eisen voor driftreductie.

Door fabrikanten/importeurs is aangegeven dat de eisen die in de ministeriële regeling zijn opgenomen voor de drukregistratievoorziening verdere specificatie behoeven. In overleg met vertegenwoordiging vanuit de fabrikanten/importeurs, Fedecom, SKL en het bevoegd gezag (NVWA en waterschappen) zijn de specificaties waaraan een drukregistratievoorziening moet voldoen nader ingevuld. Het resultaat van het overleg is hieronder weergegeven.

De drukregistratievoorziening moet voldoen aan de onderstaande specificaties:

a. Nauwkeurigheid meting:

De actuele spuitdruk wordt gemeten met een maximale afwijking van $\pm 0,1$ bar in het gebied van 0-10 bar.

De spuitdruk dient aangegeven te worden in de eenheid bar, met één cijfer achter de komma.

Toelichting voor toezicht en handhaving:

Bij een spuitdruk van 1 tot 2 bar bedraagt de meetonnauwkeurigheid maximaal 35%.

Bij een spuitdruk van 2 bar of meer bedraagt de meetonnauwkeurigheid maximaal 20%.

Voor toezicht en handhaving betekent dit dat:

- bij een spuitdruk van 1 tot 2 bar mag de spuitdruk maximaal 35% afwijken van de spuitdruk zoals vermeld in de DRD-lijst.
- bij een spuitdruk van 2 bar of meer mag de spuitdruk maximaal 20% afwijken van de spuitdruk zoals vermeld in de DRD-lijst.

Bij lucht/vloeistof-mengdoppen wordt zowel de vloeistof als luchtdruk gemeten. Bij de luchtdruk is vaak sprake van een druk onder de 1 bar. Hiervoor geldt dat luchtdruk maximaal 0,35 bar mag afwijken van de luchtdruk zoals vermeld in de DRD-lijst.

De berekening van de meetonzekerheid is gebaseerd op de eisen voor de technische specificaties zoals die zijn vastgelegd in Europese richtlijnen:

- Afwijking van de op de spuitmachine aanwezige spuitmanometer/spuitdrukdruksensor bedraagt $\pm 0,2$ bar bij spuitdrukken onder de 2 bar. Bij spuitdruk van 2 bar of meer bedraagt de afwijking $\pm 10\%$.
- Afwijking algemeen $\pm 0,05$ bar
- Bij neerwaarts spuiten bedraagt drukverval tussen de spuitmanometer en de laatste spuitdop maximaal 10%. Het drukverval bij op- en zijwaarts spuiten bedraagt maximaal 15%. Dit sluit aan de bij de keuringseisen van SKL. Omdat de spuitdruk gemeten dient te worden in de nabijheid van de spuitmanometer (zie d.) is deze eis niet meegenomen in de berekening van de meetonnauwkeurigheid.

b. Meten en registreren

Er dient bij bespuitingen een actuele meting en registratie van de spuitdruk in de tijd plaats te vinden met daaraan gekoppeld een tijdregistratie. Gedurende een tijdsduur van tenminste het laatste uur van een bespuiting dient ten minste elke 10 seconden de spuitdruk gemeten en geregistreerd (opgeslagen) te worden. Dit levert een goed en bruikbaar beeld op van de gebruikte spuitdruk. Er worden geen eisen gesteld aan hoe de meetwaarde tot stand komt (de meetwaarde kan gebaseerd zijn op een waarneming binnen 10 seconden, het kan een gemiddelde zijn van 10 meetwaarden binnen 10 seconden of anders). Registratie van de absolute/actuele tijd is niet verplicht.

Bijlage 1. Technische specificaties DRV (vervolg)

Registratie van de spuitdruk dient alleen plaats te vinden op het moment dat daadwerkelijk wordt gespoten, dus niet op het moment dat de spuitvloeistof wordt rondgepompt maar niet gespoten wordt (bijvoorbeeld bij recirculatiesystemen). Bij voorkeur dient in dat geval een spuitdruk van 0,0 bar geregistreerd te worden. Indien dit technisch niet mogelijk is wordt in dat geval bij niet spuiten een geregistreerde spuitdruk van maximaal 0,5 bar toegestaan. In het geval dat een ringleiding op de spuitmachine aanwezig is mag maximaal de toegestane maximale spuitdruk voor de betreffende spuitdop en bijbehorende driftreductieklasse volgens de DRD-lijst worden geregistreerd.

Bij lucht/vloeistof-mengdoppen is de actuele combinatie van de waterdruk en luchtdruk van belang. Daarom dienen de vloeistofdruk en luchtdruk op hetzelfde tijdstip te worden gemeten en geregistreerd, bij voorkeur in één unit. De eisen aan de druksensor voor het meten van de luchtdruk zijn gelijk aan die van de sensor voor de waterdruk, een maximale afwijking van $\pm 0,1$ bar in het gebied van 0-10 bar.

De spuitdruk dient aangegeven te worden met één cijfer achter de komma (in bar).

Toelichting voor toezicht en handhaving:

Het kan voorkomen dat door omstandigheden over een korte periode piekdrukken worden geregistreerd. Dit kan voorkomen bij het inschakelen van de spuitmachine, als een spuitcomputer de druk bepaald en het voertuig door omstandigheden langzamer/snel rijdt, of wanneer omstandigheden slecht zijn en gas moeten geven om niet vast te zitten met de machine. In dat geval duurt het even voor dat de machine zich bijgeregeld heeft. Hier dient bij toezicht en handhaving rekening mee gehouden te worden.

c. Bewaren van gegevens

De geregistreerde gegevens (meetwaarden) moeten ten minste 1 uur worden bewaard. Bij één waarneming per 10 seconden gaat het bij registratie van de gegevens over een uur om 360 waarnemingen die moeten worden opgeslagen en afgelezen kunnen worden.

d. Plaats van meting spuitdruk

De spuitdruk dient gemeten te worden in de nabijheid van de spuitmanometer. Indien een spuitmachine al een druksensor heeft, en deze voldoet aan de SKL eisen, dan mag deze sensor gebruikt worden voor de drukregistratievoorziening en mag de spuitcomputer gebruikt worden voor het registreren en aflezen van de opgeslagen spuitdruk en tijd.

e. Indicatievoorziening voor inwerking zijn drukregistratievoorziening

De drukregistratievoorziening geeft met een indicatievoorziening (bijv. een lampje) aan dat deze in werking is.

Bij het starten van de bespuiting dient de drukregistratievoorziening automatisch in werking te treden. De drukregistratievoorziening mag niet handmatig kunnen worden aan- of uitgezet.

Bij een geïntegreerde drukregistratievoorziening (als onderdeel van de spuitcomputer) hoeft geen indicatievoorziening aanwezig te zijn om aan te geven dat de drukregistratievoorziening in werking is.

f. Aflezen van gegevens

De gegevens (meetwaarden spuitdruk) dienen in het veld afgelezen te kunnen worden. Het gaat daarbij om het aflezen van iedere waarneming van de spuitdruk per 10 seconden tot ten minste één uur terug.

Het heeft de voorkeur dat de spuitdruk kan worden afgelezen van het beeldscherm van de spuitcomputer indien deze op de spuit aanwezig is.

Bijlage 1. Technische specificaties DRV (vervolg)

g. Keuring

De drukregistratievoorziening wordt één keer per drie jaar gekeurd bij de reguliere keuring van spuitmachines door een erkend SKL-keuringsstation

Ten behoeve van de keuring dient de druksensor makkelijk demonteerbaar te zijn of dient in de nabije omgeving een test aansluiting aanwezig te zijn.

De drukregistratievoorziening wordt niet gecertificeerd.

Bijlage 2. Brief staatssecretaris IenW aan TK

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENW/BSK-2018/260812

Datum 14 januari 2019
Betreft Omgang met drukregistratievoorziening vanaf 1 januari
2019 bij neerwaarts spuiten

Geachte voorzitter,

Met de brief van 15 december 2016 heeft mijn ambtsvoorganger, mede namens de ambtsvoorganger van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, vragen van uw Kamer over 'de wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer met betrekking tot gewasbescherming in glastuinbouw en open teelt' beantwoord (Tweede Kamer, vergaderjaar 2016–2017, 27 858, nr. 374). Bij deze wijziging is discussie ontstaan of een drukregistratievoorziening voor alle spuitapparatuur (om verwaaiing –drift- van gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen) noodzakelijk of in bepaalde gevallen onredelijk kan zijn. Om deze vraag te beantwoorden is het doelgroepenoverleg de gelegenheid geboden om alternatieven voor de drukregistratievoorziening uit te werken. Bij deze informeer ik u, mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, over de uitkomst van het overleg met het georganiseerde bedrijfsleven (LTO, KAVB, NFO, Cumela, Fedecom, Agrodiss, Nefyto) en de Unie van waterschappen.

Met doelgroepen is een intensief proces doorlopen waarin niet alleen drift, maar ook andere emissieroutes als afspoeling van erven en uit- en afspoeling van percelen zijn besproken. Deze waardevolle dialoog heeft geleid tot het gedeelde besef dat naast drift-reductie meer nodig is om emissies naar oppervlaktewater te voorkomen. Vanuit het doelgroepenoverleg is daarom het initiatief ontstaan om een 'Hoofddijnenakkoord gewasbescherming Open Teelten' op te stellen. Inmiddels is een eindconcept beschikbaar, dat betrokken organisaties omwille van draagvlak willen bespreken met hun achterban. Gezien het initiatief, en de voorgenomen ambitie, acht ik het met betrokken organisaties van belang dat er voldoende tijd is voor zo'n achterbanconsultatie. Naar verwachting kunnen wij u in het voorjaar van 2019 informeren over de uitkomsten hiervan.

Drift (verwaaiing) en vervolgens neerslaan van gewasbeschermingsmiddelen op oppervlaktewater wordt bij neerwaarts spuiten bepaald door:

- a) De gebruikte spuitdop;
- b) De gehanteerde spuitdruk;
- c) De hoogte van de spuitboom boven het gewas;
- d) De gehanteerde rijnsnelheid;
- e) Eventuele aanvullende (fysieke) driftreducerende voorzieningen;
- f) De windsnelheid bij toepassing van middelen.

Pagina 1 van 2

Bijlage 2. Brief staatssecretaris IenW aan TK (vervolg)

Dit overzicht bevestigt nogmaals dat het handelen van de toepasser cruciaal is voor het uiteindelijke resultaat.

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

One kenmerk
IENW/BSK-2018/260812

Uit de gevoerde dialoog blijkt dat de algemene verplichting tot een drukregistratievoorziening weerstand oproept en dat er behoefte is aan keuzemogelijkheden. Ook is vastgesteld dat er spuitdoppen driftarm zijn bevonden bij een lage spuitdruk die echter niet gangbaar is in de praktijk. Daarnaast bleek dat ca. 10% van het aantal gekeurde spuiten aanvullende driftreducerende voorzieningen heeft, waarbij een goede landbouwkundige toepassing in de regel in een afdoende driftreductie voorziet. Dit leidt tot de volgende invulling:

- Spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk tot 2 bar worden niet meer in de lijst met 'driftreducerende doppen' vermeld omdat het niet aannemelijk is dat deze in de landbouwpraktijk bij de juiste spuitdruk gebruikt worden.
- Voor spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk van 2 tot 3 bar, en voor 'luchtvlloeistofmengdoppen', is een drukregistratievoorziening vereist.
- Voor spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk vanaf 3 bar en voor spuitapparatuur met aanvullende driftreducerende voorziening is geen drukregistratievoorziening vereist omdat deze dan niet of minder doelmatig is.
- Als alternatief voor de drukregistratievoorziening kan bij gebruik van spuitdoppen die driftarm zijn bij een spuitdruk van 2 tot 3 bar, en voor luchtvlloeistofmengdoppen, een verdubbeling van de in het Activiteitenbesluit vereiste teeltvrije zone worden toegepast.

Deze invulling biedt agrarische ondernemers en loonwerkers de gewenste keuzemogelijkheden. Ondernemers hebben logischerwijs tijd nodig om afhankelijk van hun specifieke omstandigheden een keuze te maken en deze uit te voeren. 2019 is daarom een overgangsjaar. De informatie over driftreducerende doppen en technieken op de site van de Helpdesk Water¹ wordt conform bovenstaande invulling aangepast, zodat helder is binnen welk kader driftreductie invulling kan krijgen. Overzichten van doppen en technieken worden periodiek aangepast op basis van de stand der techniek. Nog onderzocht moet worden of de bereikte bestuurlijke overeenstemming voor de alternatieve invulling aanpassing van het juridisch kader vereist, en of dit door middel van aanpassing van het Activiteitenbesluit milieubeheer of van het Besluit activiteiten leefomgeving geëffectueerd dient te worden.

Binnen het doelgroepenoverleg wordt een handavingsprotocol ontwikkeld. Dit voorziet ook in situaties waarin een ondernemer een verplichting tot de aanschaf van een nieuwe landbouwpuit, aanvullende techniek of drukregistratievoorziening aan gaat, maar levering niet in 2019 kan plaatsvinden. Hierbij is afgesproken dat bedrijven die aantoonbaar investeren dit in 2020 kunnen uitvoeren. Onderdeel van het handavingsprotocol is dat bevoegd gezag ondernemers in 2019 zal wijzen op de nieuwe voorwaarden, indien een in de praktijk aangetroffen landbouwpuit nog niet voldoet aan het vastgestelde kader.

Hoogachtend,

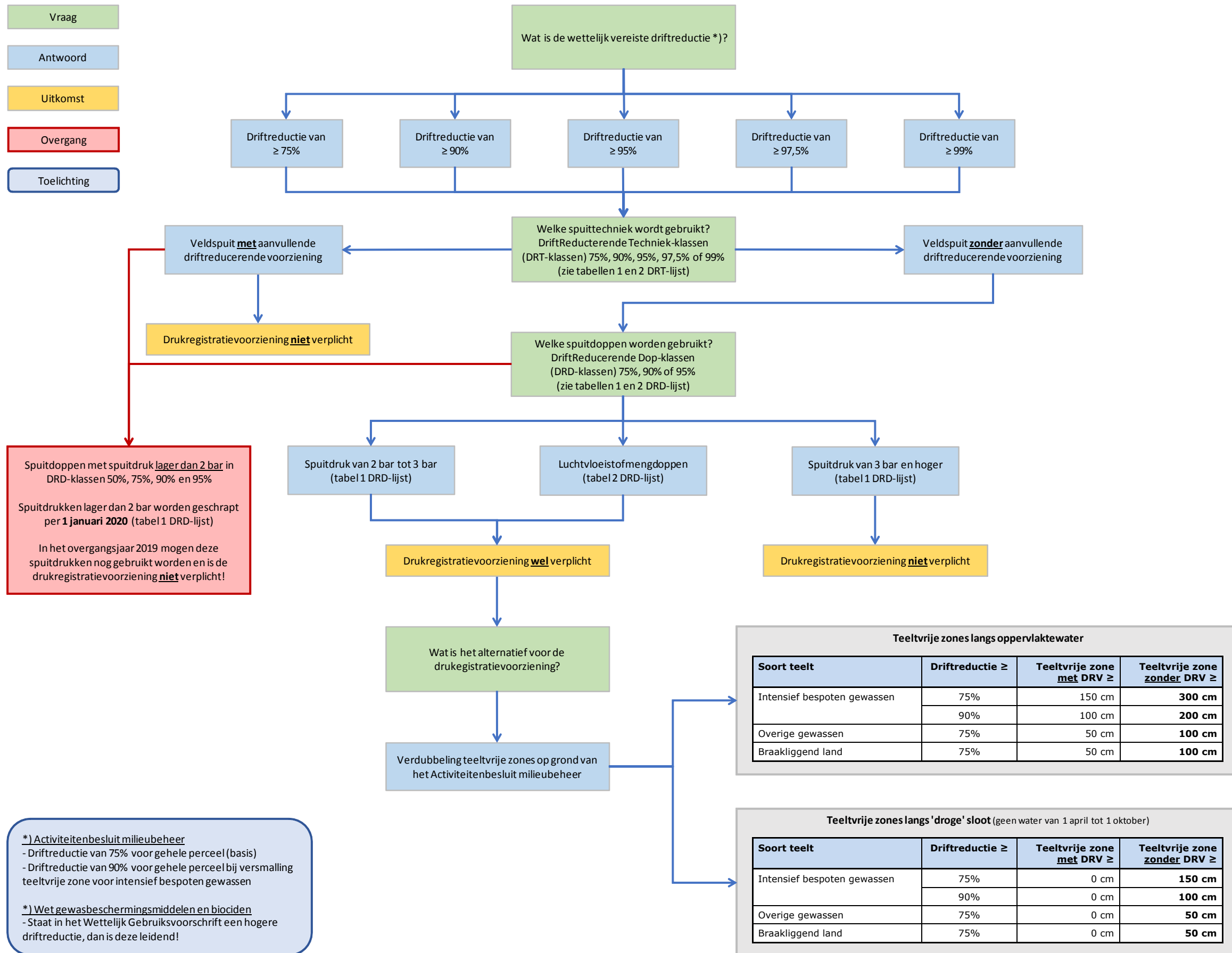
DE STAATSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

S. van Veldhoven - Van der Meer

¹ <https://www.helpdeskwater.nl/loonwerkers/nieuwgebruik/agrarisch/soort-regelingsdriftreducerend/>

Bijlage 3.

Beslisboom *Neerwaarts spuiten*

Beslisboom *Opwaarts en zijwaarts spuiten*

